

Гайдаєнко І.В.

Синергетика мови у творах М. Куліша (на матеріалі комедії «Мина Мазайло»). Творчість Миколи Куліша у світовому історико-літературному контексті: матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю Херсонського державного університету (Херсон, 10-11 листопада 2017 року) / Херс.держ.ун-т; [редактори-упорядники Л.Бондаренко, Г.Немченко, І.Немченко]. Херсон: Айлант, 2017. 92с. С. 15-16.

І.В.Гайдаєнко

СИНЕРГЕТИКА МОВИ У ТВОРАХ М. КУЛІША (НА МАТЕРІАЛІ КОМЕДІЇ «МИНА МАЗАЙЛО»)

Перед нами постало завдання обстежити мовні особливості частини літературної спадщини М. Куліша, що є недостаєм вивченою мовознавцями з погляду функціонування лінгвокультурних концептів та їх значущості у відтворенні синергетики української мови. Зокрема звернулися до сатиричної комедії «Мина Мазайло», у якій повно об'єктивуються лінгвокультурні синергетичні вияви чуттєвих концептів, що є відтворенням першої сигнальної системи мови і засобом формування мовної національної синергетики.

Підґрунтям для сучасного вивчення та впровадження когнітивної методики вивчення семантики чуттєвих концептів стали погляди В. Гумбольдта, Ф. де Соссюра, Ч. Філмора, Дж. Лакоффа та інших учених.

Добираючи відповідні лексичні засоби, кожен письменник передає запахові, смакові, звукові, слухові, дотикові концепти. Завдяки використанню лексем на їх позначення створюється конкретна чуттєва образність мови персонажів, оскільки саме за допомогою відчуттів ми глибоко пізнаємо й виражаємо власне «я», навколишній світ.

Значущість української мови, слова, зокрема українського, яскраво простежується у творах М. Куліша, який майстерно володіє арсеналом засобів української мови і презентує його.

Наприклад, часто вживаними вербалізаторами, що відтворюють

концепт *відчуття* в комедії «Мина Мазайло» послуговувався і Микола Куліш. Виходячи з цих позицій, розглянемо семантику, фреймові вияви, синергетичне функціонування та антропоцентричну спрямованість назв на позначення чуттєвих концептів у комедії Миколи Гуровича Куліша «Мина Мазайло».

Оригінально за допомогою окремих реплік, діалогів письменник розкриває багатство, красу, національну своєрідність і неповторність української мови.

Наприклад, уплітаючи в канву тексту висловлювання із чуттєвим концептом *зір*, автор лексему *очі* уводить до метафоричного порівняння: «*Твої очі нагадують два вечірні озерця в степу*» [1] і цим самим створює синергетику ніжності, ласкавості, прихильності, що вказує не лише на позитивні почуття персонажа, а й на його позитивне ставлення до навколишнього світу, рідної землі.

Окремі лексеми разом із чуттєвими допомагають відтворити національно-духовне сприйняття картини світу. Наприклад, слово *степ* у поєднанні разом з усіма іншими номінантами у фразі беззаперечно вказує на українську ментальність виражену письменником, тобто презентує фрейм *рідна земля*. Про це свідчить і використання синонімічних назв відтінку кольору *темно-синій, бразолійний*, що також уходять до концептосфери зорових вербалізаторів. Художнє вживання епітета *бразолійний*, яким автор наголошує на особливості почуттів персонажів драми, допомагає читачам (слухачам) чіткіше уявити картину стосунків між героями, характерну власне українській ментальності.

Таким чином, М. Куліш майстерно презентує лінгвокультурологічну, антропоцентричну, національно-синергетичну спрямованість та багатство української мови, зокрема значення для мови/мовлення чуттєвих концептів та їхнього фреймового вираження.

Отже, наведений матеріал із використаними Миколаю Гуровичем Кулішем лексемами, що вербалізують концепт *відчуття* яскраво

відтворюють духовну синергетику української мови, на підтвердження слів філософа П. Флоренського, який сказав: «Мова – це рояль серед інших інструментів духу» [2, с.267].

Список використаної літератури

1. Куліш Микола Мина Мазайло // Електронний ресурс : Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printitzip.php?tid=1087>
2. Флоренский П. Имена // П .Флоренський : Эксмо, 2006. – 896с.